

KDYŽ MÍSTA VYPRÁVĚJÍ

V. okruh

Město ve 21. století

Milí učitelé,

v tomto dokumentu najdete tipy, jak zopakovat informace z komentované prohlídky z cyklu *Když místa vyprávějí*, upevnit je a využít je jako základní osnovu k dalšímu rozvíjení témat.

Když místa vyprávějí je cyklus 5 prohlídkových okruhů, komentovaných prohlídek, které reflektují historii, politiku, umění a lifestyle 20. a 21. století. Doplnují a rozšiřují učivo 2. stupně ZŠ a SŠ a kreativním způsobem nabízejí autentické poznávání v kulisách Brna.

Navrhované aktivity

1. Práce s mapou

- součástí tohoto dokumentu je mapa. Vytiskněte ji do formátu A3, pověste ve třídě. Vraťte se po stopách míst, kde jste se zastavovali. K jednotlivým zastávkám připevněte samolepku - symbol daného tématu. Vizualizace napomůže k lepšímu zapamatování daných témat, ke kterým se poté můžete v hodinách vracet.

2. Klíčová slova

- na konci tohoto dokumentu najdete vybraná klíčová slova, která se vztahují k jednotlivým tématům. Je možné je nakopírovat a nechat děti ve skupinách hádat, ke kterému zastavení se vztahují a proč.

3. Práce s obrázky

- součástí tohoto manuálu jsou obrázky - symboly, které ilustrují dané téma v brožurě. Je možné tyto obrázky vytisknout, doptat se na asociace, s jejich pomocí vyvolat brainstorming či diskuzi. Případně lze také tyto obrázky použít v souvislosti s klíčovými slovy, viz výše.

4. Eseje

- velké množství témat, která se v okruzích objevují, jsou širokospektrální, často náročná, vzbuzující polemiky. Vybízejí často k zamyšlení. Vyberte si některé z témat a rozpracujte je s dětmi v esejích či jiných slohových útvarech.

5. Zamyšlení a (moderovaná) diskuze - viz č. 4

6. Opakování s brožurou

- každé z dětí dostane brožuru, která slouží jako pomůcka při výkladu lektora. Lektor z části "otázky a úkoly" vybírá dle časových možností i charakteru skupiny pouze některé z těchto otázek. Možností je zbývající úkoly a otázky dopracovat ve škole, nebo se k nim vrátit a připomenout si, co se děti během prohlídek dozvěděly. Níže najdete řešení úkolů a správné odpovědi.

7. Rozpracování příběhu

- v díle I-IV jsou na konci brožury uvedeny krátké životopisy osobností, které ovlivnila doba a které naopak ovlivnily ji. Je možné nechat děti, aby si jednu z

KDYŽ MÍSTA VYPRÁVĚJÍ

V. okruh

Město ve 21. století

osobností vybraly a dopátraly další informace k jejímu příběhu, a ty následně prezentovaly v hodině. V. díl tyto medailonky neobsahuje.

Odpovědi na otázky a řešení úkolů:

“Utváříme naše domy a domy pak utváří nás.” – Winston Churchill

“Zapomeňme na ta zatracená auta, stavme města pro milence a přátele.” – Lewis Mumford

“Když řeším problém, nikdy nemyslím na krásu. Když ale skončím a řešení není krásné, vím, že jsem někde udělal chybu.” – Buckminster Fuller

“Materiály pro plánování města jsou: nebe, prostor, stromy, ocel a beton. Přesně v tomhle pořadí a hierarchii.” – Le Corbusier

- *Citáty v úvodu mohou posloužit jako téma ke slohové práci či jako výchozí bod diskuze.*
- *Autorka okruhu, Veronika Fullerová, zde využívá především praktických ukázek ve veřejném prostoru, aby byla co nejlépe osvětlena problematika. Frontální výklad je zde zastoupen v malé míře. V materiálech je mnoho otázek, kterými mohou být děti iniciovány do diskuzí, k zamýšlení nad problematikou; necháváme jim prostor ke kreativě a dedukci. Aktivně se děti dotazujte, snažte se je otázkami dovést k dedukci správného řešení.*

1. Veřejný prostor jako přesun a cesta

Hlavní nádraží

symbol: různé druhy batohů

klíčová slova: veřejný prostor

Otázky a úkoly

1. **Jaká je zde atmosféra?**
2. **Orientujete se dobře? Víte, kde jsou stanoviště veřejné dopravy, podchody, nadchody?**
3. **Pojďme se projít. Během cesty dávejte pozor, kudy jdeme a sledujte především orientační systém - cedule, áčka atd.**
4. **Podívejte se na podchody a nadchody a zábradlí – je to podle vás dobré řešení? Nejde to vyřešit jinak? Představte si, že byste tu vedli babičku s hůlkou, člověka se zlomenou nohou apod.**

KDYŽ MÍSTA VYPRÁVĚJÍ

V. okruh

Město ve 21. století

Vyspělá společnost dává důraz na komfort svých slabších členů. To, jakým způsobem a jestli vůbec bylo myšleno na lidi s handicapem, je vhodný ukazatel dobrých/špatných řešení.

5. Tipněte si, kolik asi sem lidí dojíždí denně kvůli zaměstnání.

Je to 70 000. Zdůrazníme, že takové množství je potřeba korigovat, pracovat s tímto faktem.

Zde můžeme také navázat na obrázek, kde jsou tři rozdílná zavazadla - symbol rozdílnosti mezi cestujícími. Všechny je ale třeba reflektovat, promýšlet pro různé skupiny osob vhodná řešení.

6. A co vy? Jezdíte do školy veřejnou dopravou x autem x chodíte pěšky? Podtrhněte.

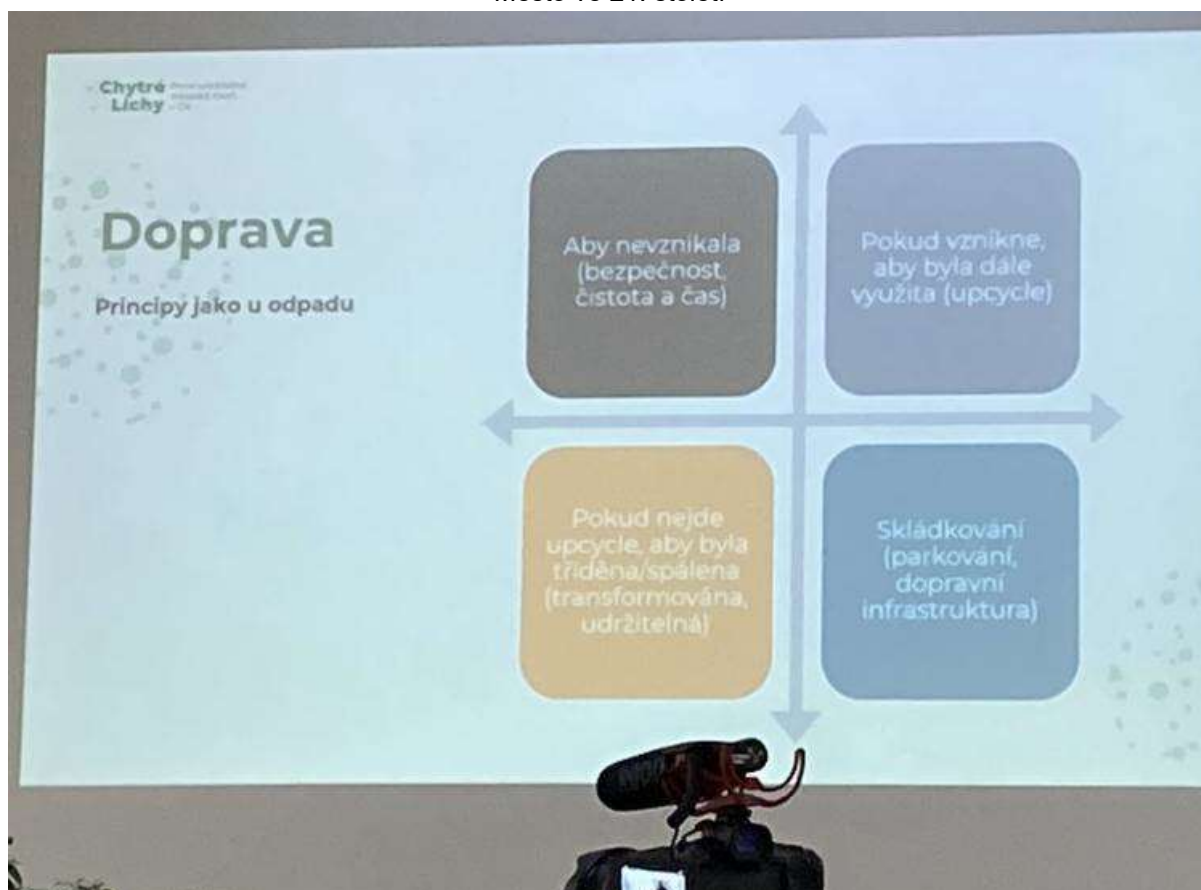
V těchto otázkách obracíme pozornost na osobní zkušenost dětí.

7. Možností, jak dojíždět, máte víc x jen jednu?

8. Kolik času trávíte dojížděním?

9. Jak jinak byste tento čas, který trávíte dojížděním, mohli využít?

- Pro zajímavost, americká města se aktuálně potýkají s velkým problémem kvůli svým legendární sídlištím. Domy jsou příliš daleko a vyžadují rozsáhlé investice do silnic i infrastruktury (kanalizace apod.). Před 70. lety americká vláda dávala městům dotace na výstavbu této infrastruktury a teď, bez dotací města (resp. obyvatelé) nemají jak opravy ufinancovat. <https://www.youtube.com/watch?v=7IsMeKl-Sv0&list=PLzlanS6IhSMldw1fw4B3pOQBY6MMMxh0w&index=18>
- Podle zkušeností z amerických měst je jediným řešením zahušřování města, zastavění proluk a částí města, kde ještě nic není. Tím se odlehčí všem silnicím i dopravě obecně. Naopak chybou je rozšiřování silnic, jde o tzv. "dopravní indukci", do dvou let je silnice opět ucpaná. <https://www.youtube.com/watch?v=2z7o3sRxA5g>
- Brno je z pohledu dobře řešené město po této stránce, je tu perfektně dostupná, kvalitní MHD (to většina amerických měst nemá) a člověk se zde může pohodlně pohybovat i pěšky.
- S dopravou je potřeba zacházet jako s odpadem (viz obrázek)
- bonus, první chytrá čtvrť v ČR <https://www.chytrelichy.cz/>

2. Číhá tady nebezpečí?

OD Letmo

symbol: kočka u popelnice, jejíž stín vypadá mnohem děsivěji, než sama kočka

klíčová slova: ilegální aktivity, kriminalita, sociální vrstvy, osvětlení, světelný smog

Otázky a úkoly:

1. Cítíte se tu bezpečně? Proč ano a proč ne?

Cítím se zde bezpečně, protože...

Necítím se zde bezpečně, protože...

2. Co všechno tu utváří dojem neuspořádaného prostředí?

Nepořádek, špinavé ulice... atp.

3. Vybavíte si, kdy jste šli temnou uličkou a kde bylo naopak dobré osvětlení?

4. Tvrzení: V nákupním centru nikdo žvýkačku nevyplivne na zem, zato na nádraží to udělá kdokoli. Je to pravda? Proč?

KDYŽ MÍSTA VYPRÁVĚJÍ

V. okruh

Město ve 21. století

5. **Tipněte si - kolik peněz město vydává na údržbu veřejného prostoru - aby byly ulice čisté, vysypané koše, zametené ulice, atd.**

–Videa ke světelnému smogu, možné využít v hodinách:

- [Světelný smog](#)
- Pro starší děti, spíše SŠ: [The problem of light pollution -- and 5 ridiculously easy ways to fix it | Kelsey Johnson](#)

3. Obchody

Masarykova ulice

symbol: příklad (ne)dobrého značení obchodu

Klíčová slova: nemovitost, parter, reklama, vizuální smog, marketing, prémiový nájemce

Otázky a úkoly:

1. **Dovedete odhadnout kolem kolika domů jsme prošli? Je jich 20 nebo 5?**
2. **Které domy vám připadají moderní a které historické?**
3. **Kterému obchodu se nejlíp povedlo využít fasádu i prostor výlohu a proč?**
4. **Podívejte se na zem. Pak se podívejte na některý z obchodů. Stačí vám k tomu, abyste přečetli všechny nápisy, 3 sekundy?**
5. **Vidíte kolem dobrý příklad, kdy majitel nemovitosti usměrnil nájemce a nechal vyniknout dům i orientační komerční značení?**
6. **Představte si, že jste majitelé nemovitosti a pronajímáte parter obchodům. Vyberte si dům, který to podle vás vypadá nejlíp a řekněte, co se vám na tom líbí nebo nelíbí.**

–Vizuální smog:

- <http://vizualnismog.info/> - výborný web, který shrnuje problematiku vizuálního smogu a nabízí velké množství příkladů dobré praxe i naopak nevhodného použití reklamy ve městě

4. “Zeleň” ve městě

náměstí Svobody

KDYŽ MÍSTA VYPRÁVĚJÍ

V. okruh

Město ve 21. století

symbol: suchý, opadávající strom v květináči

klíčová slova: krajinář (zahradní architekt), klimatická krize

Otázky a úkoly:

- 1. Kde vám bylo v létě příjemně, přestože bylo velké vedro?**
- 2. Jaká je ekonomická hodnota vzrostlého stromu s vysokou korunou? Tipněte si. Doma nebo ve škole se podívejte na www.omnicalculator.com/ecology/tree-benefits**
- 3. Rozhodni, které tvrzení je pravdivé a které ne.**
 - Stromy umí výrazně ochladit povrch města.
 - Díky stromům ve městě se lidé v ulicích zdržují déle.
 - Ve městě můžeme vysadit jakýkoli strom, vždy je to správně.
 - Díky stromům ve městě se daří podnikatelům.

Stromy umí výrazně ochladit povrch města, lidé se pak v ulicích zdržují déle a daří se i podnikatelům. Je ale nutné stromy správně vysadit. Prostředí města je z podstaty věci pro stromy vždycky nepříznivé, proto musí mít dost velký prokořitelný prostor. Zároveň ale nesmí kolidovat se sítěmi, kanalizací a další infrastrukturou jako jsou dráty vedení MHD. Proto je sázení stromů tak složité, i když by to byl benefit pro všechny. Na náměstí Svobody měly být velké vzrostlé stromy, ale bohužel chybným úsudkem architekta jsou příliš daleko od sebe a mají malý prostor pro kořeny. V budoucnu bude proto nutné vysadit stromy znovu a pečlivěji.

Teplotní mapa Brna:

https://gis.brno.cz/mapa/teplotni-mapa/?c=-596758.9%3A-1161917.5&z=5&lb=of-brno_akt&ly=tepmap02019&lbo=1&lyo=

- *děti z Brna si mohou najít místo svého bydliště nebo adresu školy a podívat se, jaká je tam teplotní situace, děti z míst mimo Brno se mohou podívat např. na místo, na kterém aktuálně stojí nebo na známá místa - hlavní nádraží atp.*
- 4. Přečti si informaci a doma nebo ve škole vytvoř mentální mapu.**

V americkém Phoenixu, kde veřejná správa nefinancuje zeleň a starají se o ni jen obyvatelé, se teplotní mapa rovná sociálnímu rozvrstvení – bohatší vrstva si může dovolit zavlažování, má zeleň a ve své bohatší čtvrti příjemnější teplotu, je míň ohrožena kardiovaskulárními chorobami. Chudší na zeleň a závlahu nemají peníze a

KDYŽ MÍSTA VYPRÁVĚJÍ

V. okruh

Město ve 21. století

životní podmínky mají mnohem horší. Proto je důležité mít tyhle věci financované centrálně (z našich daní).

Podobná situace u nás nehrozí <https://www.youtube.com/watch?v=ZQ6fSHr5TJg>

Dříve se s dešťovou vodou zacházelo jako s odpadem, který je potřeba někam odvézt, teď se péče o zeleň nazývá “modrozelená infrastruktura”, protože se počítá právě i s vodou. Chytré zasakování může poskytovat závlahu veškeré zeleni, například vodou ze střechy je možné napájet fontánů na náměstí.

V Barceloně mají tradici péče o vzrostlé stromy starou 150 let. Zabývají se diverzitou druhů, tak aby stromy nepodléhaly chorobám nebo tzv. bio-koridory pro lidi, souvislými pásy alejí, kterými je možné ujít ve městě několik kilometrů v příjemné teplotě i ve velmi parném létě.

5. Byznys ve městě

Jakubské náměstí

symbol: muž, popíjející pivo

Klíčová slova: vizuální smog, design, podnik, koncept

Otázky a úkoly:

1. **Proč podle vás funguje podnik Na stojáka? Čím to je?**
2. **Tipněte si, který z podniků tu byl první a proč měli úspěch.**

Byly to podniky Výčep na stojáka a také Bar, který neexistuje o kus dál. Majitelé cestovali po světě a sbírali zkušenosti a pak přišli s jasným plánem, který myslel na zážitek návštěvníka. Na stojáka funguje bez židlí a lidé se pak líp seznamují a posezení s přáteli je zábavnější.

3. **Dovedete odhadnout ceny v podniku jen na základě zevnějšku (designu zvenčí)?
Proč to tak je/není?**

Záleží na použitém materiálu, na kombinacích prvků...

4. **Aktivita: Vytvoř koncept nového podniku.**

zeleninový talíř - jarní závitky - tofu - vepřový řízek - brambory - koktejly - speciální piva - pivo Starobrno

KDYŽ MÍSTA VYPRÁVĚJÍ

V. okruh

Město ve 21. století

a. Podtrhni, co bys zde chtěl hostům podávat.

b. Jak by se podnik jmenoval? Proč?

c. Jak by vypadal vevnitř? A venku?

- *v této aktivitě vedeme děti k přemýšlení nad **konceptem** a jeho důležitostí. Na základě této aktivity jim pak můžeme osvětlit, co slovo koncept znamená a jaký má dopad na koncového klienta. Design je marketingovým nástrojem - působí na nás.*

6. Mobiliář

prostor před Janáčkovým divadlem

symbol: lavička

klíčová slova: lavička, lampa, vodní prvek, dlažba

Otázky a úkoly:

- 1. Podívejte se na lavičky, dlažbu, lampy. Jsou nesourodé nebo k sobě pasují (ano pasují). Co si myslíte o fontáně? Myslíte, že prostoru něco chybí nebo ne? Co byste v prostoru přidali nebo vylepšili?**

Chybí zde stromy kvůli vedru.

- 2. Jak na vás prostor působí? Důstojně? Ošklivě? Elegantně? Nebezpečně? Příjemně?**
- 3. Moravské náměstí má několik částí. Podívejte se k soše Rudoarmějce a pak k parku. Jaký vidíte rozdíl mezi těmito dvěma částmi náměstí?**

Jedním z hlavních rozdílů je absence/přítomnost vegetace.

- 4. Co všechno podle vás znamená dobrá vybavenost městským mobiliářem?**

Např. pítko, místo, kde je stín, odpadkový koš, toalety apod.

7. Bydlení ve městě

Malinovského nám.

symbol: dva různé druhy "chatrčí"

Klíčová slova: urbanismus, sociální inženýrství, vysídlování obyvatel

KDYŽ MÍSTA VYPRÁVĚJÍ

V. okruh

Město ve 21. století

Otázky a úkoly:

- 1. Bydlíte v nájmu nebo rodiče nemovitost vlastní? Jak často jste se s rodiči stěhovali? Bylo těžké si najít nové kamarády? Stěhovali jste se z horšího bytu do lepšího nebo naopak?**
- 2. Proč se lidé stěhují?**
- 3. Bydleli byste na Cejlu nebo ne? Proč ano a proč ne? Znáte lokalitu nebo vycházíte z dojmu při projíždění nebo ze zpráv v médiích?**
- 4. Znáte lidi ve svém okolí, pořádáte společné akce, máte nějakou komunitu? Jaké to pro vás bylo za covidu? Měli jste se s kým stýkat? Těšili jste se do školy? Jak jste trávili volný čas?**
- 5. Trávíte rádi čas ve své čtvrti?**
- 6. Kdybyste si mohli vybrat nějakou volnočasovou komunitní aktivitu, která bývá k vidění v zahraničí, kterou z nich byste chtěli mít i ve svém městě/vesnici?**

Např. pouliční fotbal v Itálii, společenské hry staříků v Portugalsku, komunitní grilování v Berlíně atp.

S dětmi probíráme otázky důležitosti komunit, komunitního života.

V těchto otázkách vedeme děti k přemýšlení nad aspekty, které činí náš každodenní život jednodušším/složitějším, aspekty, díky kterým se cítíme na určitém místě ne/příjemně a díky/kvůli kterým máme dané místo rádi.

KDYŽ MÍSTA VYPRÁVĚJÍ

V. okruh

Město ve 21. století

Tipy na exkurze

- sledujte stránky a akce Kanceláře architekta města Brna

KDYŽ MÍSTA VYPRÁVĚJÍ

V. okruh

Město ve 21. století

TIC BRNO ←

GO TO BRNO.cz ←

autor: Veronika Rút Fullerová

grafika: Tereza Plachká Bierská

ilustrace: Barbora Růnová

Projekt byl realizován za finanční spoluúčasti EU prostřednictvím Národního plánu obnovy a MK ČR.

2023

www.ticbrno.cz

KDYŽ MÍSTA VYPRÁVĚJÍ

V. okruh

Město ve 21. století